

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite

Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö 7.10.2014 (LVM/1518/03/2014)

Asia

Ulkoasiainministeriön lausunto vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetuksesta

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt ulkoasiainministeriöltä lausuntoa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta sekä valtioneuvoston asetuksesta. Erityisesti on pyydetty lausumaan esityksen vaikutuksista ulkosuomalaisiin ja ulkomaalaisiin henkilöihin.

Hallituksen esitys eduskunnalle vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta

Ulkoasiainministeriö pitää kannatettavana esityksen tavoitetta siitä, että jokaisella kansalaisella olisi mahdollisuus sähköisesti todennettuun henkilöllisyyteen ja sen käyttöön. Ministeriö pitää hyvin tärkeänä esityksen mukaisesta tavoitesta luoda edellytykset uusien sähköisten palveluiden kehittämelle siten, että sähköisten palveluiden ja sähköisen asiain palveluiden tarjonta ja käyttö lisääntyisivät. Tasa-arvoinen oikeus käyttää sähköisiä palveluja olisi erityisen tärkeä ulkosuomalaisille. Ulkomailla asuvien, liikkuvien ja asioivien suomalaisten lukumäärä on kasvanut viime vuosina selvästi, samoin heidän toiveensa ja odotuksensa ulkomailla saatavia viranomaispalveluita kohtaan.

Konsulipalvelulaissa (22.4.1999/498) säädetään Suomen edustustojen antamista konsulipalveluista. Näitä ovat mm. hädänalaisten avustaminen, palvelut kuolemantapauksissa sekä notaaripalvelut. Ulkoasiainhallinnon toimialaa koskevien lakien ohella Suomen edustustot suorittavat myös useita muita muussa kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä viranomaistehtäviä kuten myöntävät passeja (passilaki 671/2006), ottavat vastaan isyyden tunnustamisia (isyyslaki (700/1975) vastaanottavat ja välittävät kansalaisuusilmoituksia, kansalaisuuslaki (359/2003) suorittavat kaupanvahvistuksia (VNA kaupanvahvistajista (734/2009). Useat niistä viranomaistehtävistä, joita edustustot hoitavat on jo kansallisella lainsäädännöllä säädetty mahdolliseksi hoitaa sähköisesti. Pääsääntöisesti ulkosuomalaisilla ei kuitenkaan ole ollut mahdollisuutta hyödyntää sähköisten palvelujen käyttöä ulkomailla.

Sähköisten palvelujen käyttömahdollisuudella ulkosuomalaisille olisi erityistä merkitystä niillä alueilla, joissa konsulipalvelujen saatavuus edustustojen harvalukuisuuden ja edustustojen välisten etäisyyksien vuoksi on haasteellista.

Ulkoasiainministeriö haluaa kiinnittää tässä yhteydessä huomiota vireillä olevaan konsulipalvelulain muutosta koskevaan esitykseen (HE 102/2014). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi konsulipalvelut kattamaan konsulipalvelulaissa säädettyjen tehtävien lisäksi myös muussa lainsäädännössä edustustojen tehtäviksi säädetyt konsulitehtävät. Lisäksi esitetään, ettei kaikkia konsulipalveluja annettaisi enää kaikissa edustustoissa. Lakiehdotuksen voimaantulon seurauksena olisi se, että niillä alueilla, joilla konsulipalvelujen antaminen siirrettäisiin alueellisesti toiselle edustustolle, etäisyydet tiettyjen konsulipalvelujen saamiseksi kasvaisivat. Tällä on merkitystä erityisesti silloin, kun konsulipalvelun saaminen edellyttää henkilökohtaista asioimista edustustossa. Sähköisten palvelujen käyttömahdollisuus ulkomailla vähentäisi tarvetta asioida edustustossa henkilökohtaisesti ja siten helpottaisi ulkosuomalaisten tosiasiallisia mahdollisuuksia sähköiseen asiointiin.

Lakiehdotuksen valmisteluvaiheessa ulkoasiainministeriö esitteli ehdotusta oikeusministeriön ylläpitämällä otakantaa.fi –sivustolla. Erityisesti ulkosuomalaiset kannattivat kyselyssä sähköisen asioinnin mahdollistamista ulkomailla asuville Suomen kansalaisille. Hallituksen esitys konsulipalvelulain muuttamisesta (HE 102 /2014) on tällä hetkellä eduskunnan käsittelyssä.

Edustustoverkon palvelukonseptin muuttuessa sähköisen asioinnin mahdollistaminen ulkosuomalaisille on entistäkin tärkeämpää. Nykytilanne on, että vahvat sähköiset tunnistautumisvälineet kuten, suomalaiset verkkopankkitunnukset tai mobiilivarmenne eivät ole monien ulkomailla asuvien suomalaisten käytettävissä. Myöskään sähköisen varmenteen sisältävää henkilökorttia ei ole toistaiseksi mahdollista hakea ulkomailla. Vahvaan sähköiseen tunnistautumiseen liittyvät ongelmat rajoittavat nykyisellään sähköisen asioinnin käyttömahdollisuuksia Suomen ulkopuolella.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi henkilötietojen käsittelyä siten, että tunnistuspalvelun tarjoajan ja sähköisiä allekirjoituksia tarjoavan toimijan tulee jatkossa vaatia henkilötunnus henkilön tunnistamiseksi.

Ulkosuomalaisten osalta tämä on mahdollista, koska heillä on henkilötunnus väestötietojärjestelmässä, mutta ulkomaalaisten osalta tilanne on toinen, sillä muilla kuin Suomessa jo asuvilla ulkomaalaisilla ei suomalaista henkilötunnusta ole. Todettakoon, että 1.12.2014 lähtien oleskelulupaa hakevilla on mahdollisuus pyytää henkilötietojensa tallettamista väestötietojärjestelmään oleskelulupahakemuksen jättämisen yhteydessä tai oleskelulupahakemuksen ollessa vireillä. Henkilön tiedot kuitenkin tallennetaan väestötietojärjestelmään ja henkilötunnus annetaan vasta, kun oleskelulupa myönnetään. Jos henkilölle ei myönnetä oleskelulupaa, hänelle ei myöskään luoda henkilötunnusta.

Esityksen mukaan tunnistusvälineen hakijan ensitunnistamisen on perustuttava fyysiseen ensitunnistamiseen, mikäli hänellä ei ole olemassa olevaa sähköisesti todennettua henkilöllisyyttä. Esityksestä ei kuitenkaan käy ilmi miten ensitunnistaminen käytännössä toteutetaan silloin, kun tunnistuspalvelun tarjoaja toimittaa ensitunnistautumisen. Onko toimenpide sellainen, että se edellyttää Suomeen matkustamista? Esityksestä ei myöskään käy ilmi, mitä konkreettisesti tunnistusvälineellä tarkoitetaan.

Koska ulkosuomalaisilla ei yleensä ole aikaisempaa sähköistä henkilöliisyyttä, edellyttäisi tunnistautumisvälineen saaminen siten mahdollisesti Suomessa asiointia tämän saamiseksi. Monelle ulkosuomalaiselle asiointi Suomessa ei ole mahdollista. Lainvalmistelun yhteydessä olisi syytä selvittää erityisesti se, mitkä mahdollisuudet sähköisen ensitunnistautumisen tekemiseen ulkosuomalaisilla on ulkomailla.

Ulkoasiainministeriö pitää kannatettavana lain tavoitteita lisätä sähköistä asiointia julkisella sektorilla. Ulkosuomalaiset eivät tällä hetkellä pääsääntöisesti voi hyödyntää sähköisiä palveluja, jotka edellyttävät vahvaa sähköistä tunnistautumista. Näin ollen sähköisen asioinnin mahdollisuus ei ole toteutunut ulkosuomalaisten kohdalla. Ulkoasiainministeriö katsoo, että ulkosuomalaisten mahdollisuuksiin käyttää sähköisiä palveluja tulee asian jatkovalmistelussa kiinnittää erityistä huomiota. Lisäksi ulkoasiainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että asian jatkovalmistelussa tulisi selventää vielä käytännön esimerkein hallituksen esityksessä esitettyjä käsitteitä luottamusverkostosta, tunnistautumisvälineestä sekä fyysisestä ensitunnistautumisesta.

Valtioneuvoston asetus vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajien välisen luottamusverkoston ohjeista

Ulkoasiainministeriöllä ei ole lausuttavaa asetuksen osalta.

Kansalaispalvelupäällikkö

Lauri Aaltonen

Yksikön päällikkö

Teemu Turunen